

Programi i zonave funksionale – Implikimet per reformen e decentralizimit

Tirane, Qershor 2014

Studimi i zonave funksionale ndermarre nga dldp –

- Identifikimi i NJQV-ve partnere të reja të dldp-së për fazën e tretë

Pyetja e studimit: Cilat janë Njësitë Vendore me potencial rritjeje dhe tregues të mirë qeverisjeje që mund të shërbejnë si modele performance?

- “Ushqim” për diskutimin e reformës territoriale

Pyetja e studimit: Cilat janë zonat funksionale aktualisht në 5 Qarqet e fazës së tretë të dldp?

Rezultatet kryesore te studimit ne krahasim me propozimin e qeverise

Qark	Njqv niveli i pare – sipas dldp		Njqv niveli i pare – sipas dldp – Versionet e aprovuara ne komisionin parlamentar
Dibër	35	3-4	3-3
Durrës	16	4-5	2-3
Kukës	28	3	2-3
Lezhë	21	3-4	3-3
Shkodër	33	5-8	3-4
Total	133	18-24	13-16

Tipet e zonave funksionale sipas studimit te dldp

- **Zona funksionale koncentrike** : Nje qender dhe intensitet nderveprimi me njesite rrotull qe bie sa me larg qendres (ZF-core dhe te tjerat)
- **Zona funksionale policentrike**: Qender e madhe urbane shume e rendesishme per rajonin (Potencialisht qendra te tjera me te vogla- zgjedhje politikash zhvillimi)
- **Zona funksionale nderkufitare**: Intensitet nderveprimi edhe pertej kufinjve kombetare, rajonale apo te rrethit.

Tipologjia e NJQV-ve ekzistuese sipas INSTAT / studimet e thelluara mbi censusin

Qendrat – Urbane	Suburbane	Njesite rurale mikse	Njesite rurale Bujqesore
Kryeqytet	Suburbane metropolitane me status te ulet	Njesi vendore jo-urbane me drejtim minerar ose enegjistik	Njesi vendore bujqesore mikse fushore
Qendra me rendesi kombetare	Suburbane metropolitane me status te larte	Njesi vendore industriale dhe te sherbimeve	Njesi vendore bujqesore mikse malore
Qendra rajonale te aglomerateve	Suburbane me status te ulet	Njesi vendore jourbane me drejtim turistik	Njesi vendore bujqesore fushore
Qendra lokale	Suburbane me status te larte		Njesi vendore bujqesore malore

Tipologjia e NJQV-ve ekzistuese sipas INSTAT / studimet e thelluara mbi censusin (ii)

- Aglomerimet bazuar ne 6 tregues:
- *Vazhdimesi e zones se ndertuar (nderprerje me pak se 200 ml)*
- *Dendesi e popullsise > 250 banore/km²*
- *Punesimi ne bujqesi < 70 %*
- *Evoluim pozitiv i popullsise 2001-2011*
- *Perqindja e personave qe udhetojne per ne pune jashte vendit te banimit > 30 %.*

**Njesite suburbane plotesojne te pakten 2 nga keto tregues per te qene pjese e aglomeracionit.*

Tipologjia e NJQV-ve ekzistuese sipas INSTAT – ne qarqet e dldp 3

	Tipet e zonave funksionale	Zonat funksionale (Njesite e reja)
1.1	Urbane - Aglomerim I madh dhe I forte	Durresi , Lezha
1.2	Urbane - Aglomerim I vogel I forte	Lac , Lezha?
1.3	Urban - Aglomerim I dobet	Shkoder
1.4	Urbane- Pa aglomeirm	Shijaku, Kruja
2.1	Rurale - Aglormerim - Qendra rajonale	Kukes, Diber
2.3	Rurale- Pa aglomerim - Qendra lokale	Bulqize, Mat, Has, Tropoje , Malesi e Madhe, Puke, Mirdite . Vau I Dejes
2.3.1	Rurale pa aglomerim - Bujqesore	Has, Mat , Puke, Malesi e Madhe
2.3.2	Rurale pa aglomerim- Diverse	Bulqize, Tropoje . Mirdite, Vau I Dejes

Analize e tipologjive te zonave funksionale sipas sutedimeve

Region/Number of new LGUs (number of existing LGUs)	Government version 1 (39)	FA model	LGU typology (New LGU center and the other LGUs)
Shkoder	3		
	Shkoder	Polycentric	Center of national importance; very diverse composition (suburban plus agricultural in plains and mountainous areas plus tourism)
	Malesi e MAdhe	Concentric (plus cross border)	Local Center, mixed agricultural in plain and mountainous areas
	PUke	Concentric	Local centre, Agricultural mountains and mining
Lezhe	3		
	Lezhe	Concentric plus cross border	Regional Centre of agglomeration, higher and lower suburban urban plus agricultural in plains
	Lac	Concentric	Regional Centre of agglomeration, suburban plus agricultural in plains
	Mirdite	Concentric	Local Centre plus agricultural in mountains plus mining/energy
Diber	3		
	Diber	Concentric (plus cross border)	Regional Centre of agglomeration, suburban plus agricultural in mountains
	Bulqize	Concentric	Local centre plus mining plus agricultural mountain
	Mat	Concentric	Local Centre plus mixed and agricultural in mountains plus energy
Kukes	3		
	Kukes	Concentric	Regional Centre of agglomeration, suburban plus agricultural in mountains
	Has	Concentric	Local Centre plus agriculture in mountains
	Tropoje	Concentric	Local Centre plus agricultural in mountains plus energy
Durres	2		
	Durres	Polycentric	Centre of national importance, Metropolitan suburban
	Kruje	Concentric	Local centre, Metropolitan suburban

Sugjerime ne lidhje me reformen e decentralizimit

Nevoja per sistemin e mbajtjes se statistikave ne nivelin e Njesive te reja vendore.

Te dhenat jane shume te nevojshme:

- Per percaktimin e tipologjise se Njesive Vendore;
- Per matjen e progresit te tyre ne reformen e decentralizimit (do te duhet nje baseline)
- Per percaktimin e politikave vendore te zhvillimit

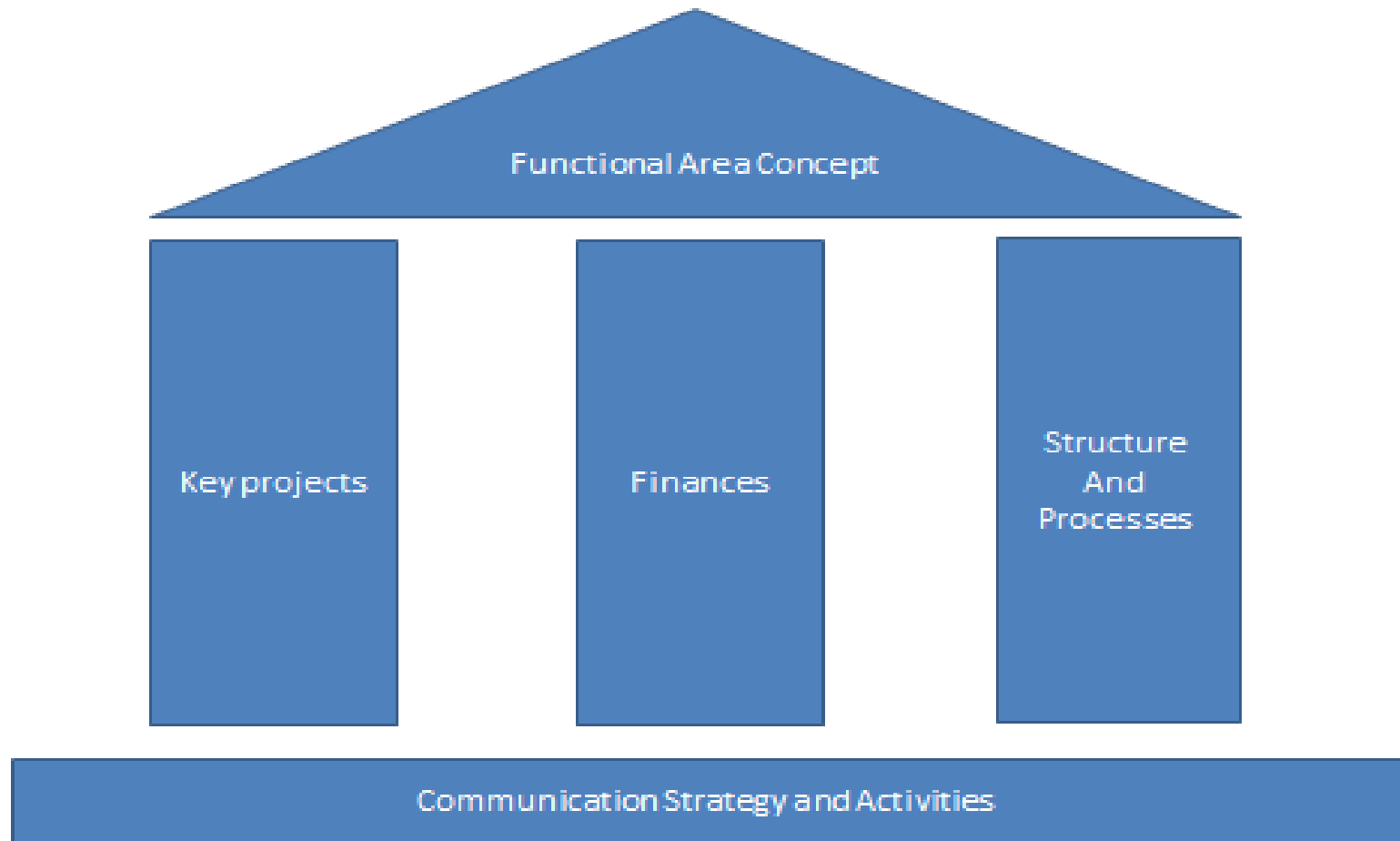
Kontributi i mundshem i dldp : Studimi rreth te dhenave qe do te duhen mbajtur ne nivel NJQV-je te re.

Programi i zonave funksionale (ii)

- Kater elemente kryesore:
- (1) **Koncepti I zones funksionale** identifikon potencialin e zhvillimit dhe te bashkepunimit brenda zones funksionale (ZF) perfshire zonat kryesore te bashkepunimit ne nje menyre holistike, Koncepti I zones funksionale eshte nje dokument politikash qe eshte rene dakord mes partnereve bashkepunues.
- (2) **Projektet kyc financiare te zones** identifikohen kryesisht ne dy zona: Sherbimet vendore (ndervendore) dhe zhvillimi I qendrueshem ekonomik I zones funksionale . Per cdo projekt kyc duhet specifikuar relevanca per zhvillimin e te gjithes zones funksionale ;perfitimet e nje llogari e kostos, sqarimi i pergjegjesive te zbatimit dhe nje menyre realiste e financimit.
- (3) **Financat** duhet te tregojne se si mund te financohen projekte e sherbimeve te perbashketa dhe opsionet per financimin e projekteve te investimeve kapitale. Lidhja mes programit te ZF dhe buxhetit ataf-mesem e vjetor duhen identifikuar per cdo NJQV.
- (4) **Struktura dhe procese te qarta** jane te nevojshme per vendim-marrejn ne lidhje me programin e ZF, identifikimin e projekteve is dhe zbatimin e monitorimin. Lidhje me proceset demokratike e te llogaridhenies vendore.

* Elementet (1) and (2) qendrojne sic jane edhe ne rastin e shkrirjes se NJQV_ve, ndersa 3 dhe 4 jane me te zgjidhura ne rastin e krijimit te njesive te reja. Sidoqofte, te gjitha jane relevante ne nje faze tranzitore te integritit e kohezimit te territorit ne NJQV_te e reja.

Programi i zonave funksionale (i)

Implikimet e Reformes territoriale administrative

- Njesi te reja vendore shume me te zgjeruara (siperfaqe, popullsi, numer njesish te vjetra).
- Domosdoshmerisht nje periudhe tranzitore per njohjen e terriorit, hartezim te sherbimeve komunale, pergatitje politikash zhvillimi.
- Veshtiresi te kuptueshme por edhe mundesi zhvillimi me te medha (kosto te sherbimeve me eficiente, burime me te medha zhvillimi)

Sugjerime ne lidhje me reformen e decentralizimit- masa post-reforme(i)

Pergatitje e instrumenteve per njohjen, analizen e Njesise dhe pergatitjen e politikave te zhvillimit

- Plane per permiresimn e sherbimeve
- Plane te projekteve te investimeve
- Projekte te zhvillimit ekonomik

Kontributi i mudshem i dldp: Pas pilotimit te Programit te Zonave Funkzionale , dldp mund te sugjeroje instrumenta te testuar per hartimin e masave ne nejsite e reja pas reformes.

Sugjerime ne lidhje me reformen e decentralizimit – financimet (ii)

Incentiva per reformen ne formen e nje mekanizmi tranzitor financimi per rritjen e kohezionit te brendshem te NJQV-ve te reja. Ky mekanizem mund te kete formen e:

- Projekteve konkurruese (p.sh nje pjese e FZHR-se mund te dedikohej per projekte te tilla).
- Fond jokonkurrues ne dizpozicion te Njesive te reja vendore nese ata arrijne te permbushin disa kritere te caktuara.

Kontributi i mudshem i dldp: Pas pilotimit te Programit te Zonave Funkzionale , dldp mund te sugjeroje draft kritere per perfitimin e nje fondi te tille.